

Iceland  
Liechtenstein  
Norway grants



Vides aizsardzības un  
reģionālās attīstības  
ministrija

AGDER  
fylkeskommune

JA  
Latvia  
A Member  
of JA Worldwide

Iceland  
Liechtenstein  
Norway grants



AGDER  
fylkeskommune

JA  
Latvia  
A Member  
of JA Worldwide

INTEREŠU IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS

Es -  
uzņēmējs!

PIRMSSKOLA

1. PROGRAMMA  
1. LĪMENIS

1.-4. KLASE

2. PROGRAMMA  
2. LĪMENIS

5.-9. KLASE

3. PROGRAMMA  
3. LĪMENIS

10.-12. KLASE

4. PROGRAMMA  
4. LĪMENIS

# ES – UZŅĒMĒJS!

Interešu izglītības programma uzņēmējdarbības  
jomā

# 1.-4. KLASE

2. PROGRAMMA | 2. LĪMENIS

### Programmas tematiskais plāns, nodarbību satura izklāsts īsumā un ieteicamās metodes

\*2024. gadā izstrādātās papildu tēmas/temati/nodarbības.

Tēma un nodarbība	Nodarbību satura izklāsts īsumā	Ieteicamais aptuvenais nodarbību skaits	Kopējais stundu skaits tēmā
<b>VĒLMES UN VAJADZĪBAS</b>			
Ko es vēlos un ko man vajag	<ul style="list-style-type: none"> <li>Nodarbības vadītājs izmanto ierosināšanas metodi, induktīvās domāšanas metodi, vizualizācijas un stāstījuma metodi, lai skaidrotu, kas ir cilvēka vajadzības un vēlmes.</li> <li>Izmantojot vizualizāciju un veidojot domu karti, skolēni iepazīst vajadzību 5 kategorijas - fizioloģiskās vajadzības, vajadzība pēc drošības, mīlestība un piederība, sociālā atzinība, pašrealizācija.</li> <li>Grupu darbā skolēni šķiro vēlmju un vajadzību kartītes, lai trenētos atšķirt, vai konkrētās situācijās tiek apmierināta vajadzība vai vēlme.</li> <li>Veido izpratni, ka cilvēka pamatvajadzības par apmierināt atšķirīgi.</li> </ul>	2 (teorētiski un praktiski)	4
Kā atšķirt vēlmes no vajadzībām	<ul style="list-style-type: none"> <li>Nodarbības vadītājs izvēlas piemērotāko nodarbības norises plānu un izmantojamās metodes no piedāvātajiem variantiem.</li> <li>Skolēni turpina trenēties nošķirt vēlmes no vajadzībām, izmantojot dažādas metodes - darba lapas "Manas ikdienas vēlmes un vajadzības" aizpildīšana, lomu spēle, problēmsituācijas analīze, kartīšu šķirošana vai izmantojot elementus no metodes "Piramidālā diskusija".</li> </ul>	2 (teorētiski un praktiski)	
<b>NAUDA</b>			
<b>Kas ir nauda?</b>			
Vai nauda bijusi vienmēr?	<ul style="list-style-type: none"> <li>Izmantojot metodes "vizualizācija", "jautājumi - atbildes" un "situācijas analīze", pēta naudas alternatīvas senatnē un veido izpratni par naudu kā maiņas līdzekli un resursu vēlmju un vajadzību apmierināšanai.</li> </ul>	1 (teorētiski un praktiski)	8
Nauda Latvijā	<ul style="list-style-type: none"> <li>Izmantojot metodes "vizualizācija", "stāstījums" un "jautājumi - atbildes", skolēni iepazīst eiro valūtu - eiro centus, eiro monētas un banknotes.</li> <li>Skolēni trenējas atpažīt eiro pretviltošanas pazīmes, izmantojot metodes "vizualizācija", "stāstījums", "situācijas analīze".</li> <li>Pilda vingrinājumus darba lapās.</li> </ul>	2 (teorētiski un praktiski)	

Cik daudz tas ir?	<ul style="list-style-type: none"> <li>Skolēni trenējas veikt dažādas darbības ar naudu - saskatīt, atrast vienādas vērtības, rēķināt atlikumu utt., izmantojot dažādus vingrinājumus un pildot darba lapas, un spēlējot spēles.</li> </ul>	3 (teorētiski un praktiski)	
<b>Ko var darīt ar naudu?</b>			
Nauda ceļo	<ul style="list-style-type: none"> <li>Izmantojot metodi "vizualizācija" un elementus no metodes "pētījums", veic izpēti savā tuvākajā apkārtnē par iespējamo "naudas ceļu" (kur apkārtnes iedzīvotāji naudu nopelna un kur tērē) un aizpilda darba lapu "Nauda ceļo".</li> <li>Spēlē spēli "Bankā" un, izmantojot metodes "Jigisaw" elementus, apkopo informāciju par procesiem Latvijas Bankā un aizpilda darba lapu "Nauda ceļo".</li> <li>Izmantojot metodi "jautājumi - atbildes" un "prāta vētra", uzzina darbības, ko veic ar naudu.</li> </ul>	1 (teorētiski un praktiski)	
Budžets	<ul style="list-style-type: none"> <li>Pielietojot metodes "vizualizācija", "stāstījums", "jautājumi - atbildes", nodarbības vadītājs skaidro budžeta veidošanās pamatelementus - ieņēmumi un izdevumi.</li> <li>Skolēni trenējas noteikt ieņēmumus un izdevumus, aizpildot darba lapu.</li> </ul>	1 (teorētiski un praktiski)	
<b>GDURS PATĒRĒTĀJS</b>			
Patērētājs un uzņēmējs	<ul style="list-style-type: none"> <li>Nodarbību vadītājs veido stāstījumu par atšķirībām starp precēm un pakalpojumiem.</li> <li>Skolēni iepazīstas ar jēdzieniem "prece" un pakalpojums".</li> <li>Trenējas jēdzienu lietošanā, pildot vingrinājumus, analizējot lasīto/dzirdēto, spēlējot spēles, izmantojot kartīšu materiālu.</li> <li>Skolēni aizpilda darba lapu "Preces un pakalpojumi".</li> <li>Skolēni uzzina, kas ir patērētājs un kas ir uzņēmējs, attīstot izpratni, ka uzņēmēji apmierina patērētāju vēlmes un vajadzības un par to, ka arī uzņēmējs ir patērētājs.</li> <li>Skolēni uzzina, kāds ir un ko dara uzņēmējs.</li> </ul>	2 (teorētiski un praktiski)	8
Nauda ir atbildība	<ul style="list-style-type: none"> <li>Nodarbības vadītājs, pielietojot metodes "vizualizācija", "stāstījums", "jautājumi - atbildes", "kolāža", "radošais darbs". attīsta skolēnu izpratni par atbildīgu naudas glabāšanu, pārnēsāšanu un morāliem aspektiem, kas saistīti ar naudas lietošanu.</li> <li>Pielietojot metodes "situācijas analīze" un "diskusija", aktualizē atbildīgu rīcību ar naudu digitālā vidē.</li> <li>Veicina skolēnu atbildīgu rīcību ar savu kabatas naudu, pielietojot metodes "vizualizācija", "diskusija", "domu karte".</li> <li>Nodarbības vadītājs izmanto metodes "vizualizācija" un "diskusija", lai attīstītu skolēni izpratni par apdomīgu un atbildīgu iepirkšanos.</li> </ul>	3 (teorētiski un praktiski)	

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Vecāko klašu skolēni, izmantojot elementus no metodes "radošais seminārs", veido plakātu par iepirkšanos.</li> <li>• Jaunāko klašu skolēni spēlē lomu spēli, iejūtoties "pircēja" un "pārdevēja" lomās, tādejādi trenējoties pielietot iepriekš apgūto.</li> <li>• Vecāko klašu skolēni veic praktisko uzdevumu, dodoties uz veikalu klātienē vai virtuāli (e-veikalā).</li> </ul>		
<b>Kā būt gudram patērētājam?</b>			
Kā veidojas cena un kas to ietekmē*	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Skolēni uzzina, kas ir preces cena un kā tā veidojas, veido izpratni, ka preces cenā uzņēmējam jāiekļauj visas savas izmaksas, kā arī jāgūst peļņa.</li> <li>• Lasot situācijas aprakstu, veic cenas veidošanās aprēķinu - aprēķina pašizmaksu un spriež par peļņas lielumu.</li> <li>• Veic praktisko darbu - "ražo produktu" un veic cenas veidošanās aprēķinu.</li> </ul>	2 (teorētiski un praktiski)	
Kā iepirkties videi draudzīgi*	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Izmantojot metodes "domu karte", "stāstījums" un "diskusija" pārrunā 3 videi draudzīgas iepirkšanās aspektus: <ul style="list-style-type: none"> <li>• videi draudzīga iepakojuma izvēle un pareiza šķirošana;</li> <li>• vietējas izcelsmes produktu izvēle;</li> <li>• pārtikas atkritumu samazināšana.</li> </ul> </li> <li>• Izspēlējot dažādus scenārijus par vietējas izcelsmes produktu iegādi, iepakojuma atšķirībām, atkārtoti izmantojamiem iepirkuma maisiņiem u.c. videi draudzīgiem lēmumiem, trenējas veikt videi draudzīgas izvēles iepērkoties.</li> </ul>	1 (teorētiski un praktiski)	
<b>KĀ PELNA NAUDU</b>			
<b>Mana karjera*</b>			
Profesiju pasaule	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nodarbības vadītājs izvēlas izglītības iestādes iespējam atbilstošu metodi - "spēle", kuru spēlē datorā ar interneta pieslēgumu vai "stāstījumu" un "vizualizāciju", lai skaidrotu skolēniem dažādas profesijas un raksturīgākos pienākumus tajās.</li> <li>• Skolēni spēlē spēles par dažādām profesijām.</li> </ul>	2 (teorētiski un praktiski)	9
Mana karjera*	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Izmantojot metodi "stāstījums", nodarbības vadītājs veido izpratni skolēniem, ka profesijai ir jābūt saistītai ar to, kas padodas un kas patīk.</li> <li>• Skolēni aizpilda karjeras testu.</li> <li>• Vecāku vieslekcijas par savām profesijām.</li> </ul>	2 (teorētiski un praktiski)	
<b>Ko dara uzņēmējs?*</b>			

Uzņēmējdarbība un uzņēmējs*	<ul style="list-style-type: none"> <li>Nodarbības vadītājs izvēlas izglītības iestādes iespējam atbilstošu metodi - "spēle", kuru spēlē datorā ar interneta pieslēgumu vai "stāstījumu" un "vizualizāciju", lai skaidrotu skolēniem dažādas profesijas un raksturīgākos pienākumus tajās.</li> <li>Skolēni spēlē spēles par dažādām profesijām.</li> <li>Pielietojot metodi "vizualizācija" un "situācijas analīze", skolēni uzzina, kas ir uzņēmējdarbība un ko dara uzņēmējs.</li> <li>Skolēni dodas mācību ekskursijā uz Skolēnu mācību gadatirgu vai nodarbībā viesojas Skolēnu mācību uzņēmums, lai dalītos pieredzē un izmantotu iespēju iegūt savu pirmo uzņēmējdarbības pieredzi.</li> </ul>	1 (teorētiski un praktiski)	
Es-uzņēmējs!*	<ul style="list-style-type: none"> <li>Skolēni iejūtas uzņēmēju lomā un plāno savu dalību skolas tirdziņā, aizpildot "Mazā biznesa kanva".</li> <li>Pēc dalības skolas tirdziņā, analizē un salīdzina plānoto un reālo.</li> </ul>	4 (teorētiski un praktiski)	
<b>PROGRAMMAS NOSLĒGUMS UN PAŠVĒRTĒJUMS</b>			
PROGRAMMAS NOSLĒGUMS UN PAŠVĒRTĒJUMS	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kopsavilkums par apgūto visā programmā.</li> <li>Darba lapa "Kā man veicās" vai "Atsauksmju kubs".</li> <li>Atzinības rakstu pasniegšana.</li> </ul>	1 (teorētiski un praktiski)	1
<b>KOPĀ</b>			<b>30</b>

Tabula Nr. 1

## Resursu nodrošinājums

### Cilvēkresursi, nodarbības vadītāja kvalifikācija

Interesešu izglītības nodarbības "Es – uzņēmējs?!" var organizēt gan vispārējās, gan interesešu izglītības iestādes, kā arī institūcijas, kas ir tiesīgas nodarboties ar izglītojošo darbību.

**Programmas nodarbības vada 1** vispārējās, profesionālās vai interesešu izglītības **pedagogs, kura kvalifikācija ir atbilstoša spēkā esošajām prasībām LR MK Noteikumos**. Pedagoģa kvalifikācijas atbilstību nodarbību vadīšanai saskaņā ar LR MK Noteikumiem izvērtē katras izglītības iestādes, kura īsteno programmu, vadītājs individuāli. Papildu ieteicams piesaistīt pedagoga palīgu, kurš, asistējot pedagogam, sniedz atbalstu izglītojamajiem.

Darba samaksas apmēru un izmaksas kārtību pedagogam nosaka atbildīgā iestāde, saskaņā ar pedagogu darba samaksas noteikto finansēšanas kārtību valstī un/vai nosacījumiem, kas darbojas programmu ieviešanas institūcijās.

### Telpas

Visu nodarbību īstenošanai nepieciešama **telpa** (klase) ar galdu un krēslu katram izglītojamam.

## Izglītības programmas materiālais nodrošinājums, materiāli, tehniskie līdzekļi, iekārtas un aprīkojums, uzskates materiāli, mācību literatūra

Katrai nodarbības nepieciešamais **mācību līdzekļu saraksts ir pievienots interešu izglītības programmu "Es-uzņēmējs!" rokasgrāmatā** nodarbību vadītājiem, kā arī šajā dokumentā, Tabulā Nr. 2.

Visi rokasgrāmatā iekļautie mācību līdzekļi ir **digitāli**, tādēļ nepieciešams nodrošināt iekārtas un aprīkojumu to daudzkrāsu drukāšanai (darba lapas, kartīšu komplekti) vai demonstrēšanai (video, attēli un citi uzskates materiāli). Iekārtām, kas tiks izmantotas uzskates materiālu demonstrēšanai nepieciešams interneta pieslēgums. Papildu, drukāto materiālu lietošanai ilgtermiņā un izmaksu samazināšanas nolūkos, daudreiz lietojamās izdales materiālus (piem., kartīšu komplektus), ieteicams ielaminēt.

Papildu norādīti mācību līdzekļi, kurus jānodrošina izglītības iestādei. t.sk. aprīkojums.

Nepieciešamais aprīkojums, uzskates materiāli u.c. uzskaitīti tabulā Nr. 2.

Tēma un nodarbība	Nepieciešamie mācību līdzekļi (iekļauti rokasgrāmatā)	Rokasgrāmatā neiekļautie mācību līdzekļi (nepieciešamais aprīkojums, materiāli u.c., kas papildu nodrošināms izglītības iestādē)
<b>VĒLMES UN VAJADZĪBAS</b>		
Ko es vēlos un ko man vajag	<ul style="list-style-type: none"> <li>Materiāls demonstrēšanai "Cilvēka vajadzības" (M. Maslovs)".</li> <li>Izdrukātas un izgrieztas kartītes "Cilvēka vajadzības" (M. Maslovs)".</li> <li>Darba lapa "Cilvēka vajadzības"</li> <li>Izdrukātas un izgrieztas kartītes "Vēlmes un vajadzības".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Tāfele un rakstāmpiederumi domu kartes veidošanai.</li> <li>Līmējošā mastika kartīšu piestiprināšanai pie sienas.</li> <li>Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> <li>Krāsainais printeris.</li> <li>Laminēšanas iekārta (ieteicams).</li> </ul>
Kā atšķirt vēlmes no vajadzībām	<ul style="list-style-type: none"> <li>Darba lapa "Manas ikdienas vēlmes un vajadzības".</li> <li>Izdrukātas un izgrieztas kartītes komplektā "Vientuļā sala".</li> <li>Izdrukātas un izgrieztas tukšās kartītes (vai veidne no rokasgrāmatas).</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Papīrs kartīšu izgatavošanai (vai veidne no rokasgrāmatas).</li> <li>Krāsainais printeris.</li> <li>Laminēšanas iekārta (ieteicams).</li> </ul>
<b>NAUDA</b>		
Vai nauda bijusi vienmēr?	<ul style="list-style-type: none"> <li>Darba lapa "Krustvārdu mīkla".</li> <li>Darba lapa "Barters".</li> <li>Darba lapa "Nauda no senatnes līdz mūsdienām".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Video "Mazs, bet liels, Ko bērni domā par naudu, bankām un miljoniem".</li> <li>• Video "2.-Vectēva Naudas Stāsts - Nauda un citas Cīruļu ģimenes lietas".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Dažādas vārdnīcas, enciklopēdijas, interneta resursi, kuros ir skaidrots vārds "nauda".</li> <li>• Interneta pieslēgums.</li> <li>• Krāsainais printeris.</li> </ul>
Nauda Latvijā	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Video - "8 stāsti par eiro. 2.stāsts "Eiro monētu daudzveidība"".</li> <li>• Video - Latvijas Banka, "Kā top eiro banknotes?" un/vai "Jaunās 50 eiro banknotes iespiešana".</li> <li>• Darba lapas "Eiro monētas un banknotes I" un "Eiro monētas un banknotes II".</li> <li>• Darba lapas "Naudas pārbaude I" un "Naudas pārbaude II".</li> <li>• Materiāls demonstrēšanai "Atpazīsti eiro!".</li> <li>• Materiāls demonstrēšanai "Jubilejas monētas".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> <li>• Interneta pieslēgums.</li> <li>• Krāsainais printeris.</li> </ul>
Cik daudz tas ir?	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Darba lapa "Sašķīro vienādos I", "Sašķīro vienādos II" un "Sašķīro vienādos III".</li> <li>• Darba lapas "Veikalā".</li> <li>• Darba lapas "Cik man jāmaksā?".</li> <li>• Izdrukātas un izgrieztas kartītes komplektā "Atmiņas spēle".</li> <li>• Izdrukātas un izgrieztas spēļu monētas no pirmsskolas interešu izglītības programmas tēmas "Nauda".</li> <li>• Izdrukātas un izgrieztas kartīšu puzzles "Vienādas vērtības".</li> <li>• Darba lapas "Atlikums".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Krāsainais printeris.</li> <li>• Laminēšanas iekārta (ieteicams).</li> </ul>
Nauda ceļo	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Darba lapa "Nauda ceļo".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Latvijas Bankas interaktīvā spēle "Kas bankā iekšā?".</li> <li>• Datori ar interneta pieslēgumu skolēniem (pēc izvēles).</li> <li>• Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> <li>• Krāsainais printeris.</li> </ul>
Budžets	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Darba lapa "Budžets".</li> <li>• Video "Zinārkārtīgi jautājumi par naudu".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ierīce attēlu un/vai video demonstrēšanai.</li> <li>• Krāsainais printeris.</li> </ul>

<b>GUDRS PATĒRĒTĀJS</b>		
Patērētājs un uzņēmējs	<ul style="list-style-type: none"> <li>Izdrukātas un izgrieztas kartītes "Pakalpojumi".</li> <li>Darba lapa "Preces un pakalpojumi"</li> <li>Darba lapa "Patērētājs un uzņēmējs"</li> <li>Darba lapa "Limonādes stands"</li> <li>Materiāls jēdzienu kartīšu "Preces un pakalpojumi" izgatavošanai</li> <li>Materiāls jēdzienu kartīšu "Patērētājs un uzņēmējs" izgatavošanai</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Krāsainais printeris.</li> <li>Laminēšanas iekārta (ieteicams).</li> </ul>
Nauda ir atbildība	<ul style="list-style-type: none"> <li>Video "Naudas ziņas: Naudas glabāšanas drošie noteikumi".</li> <li>Video, Swedbank, "Internetā nemēdz būt bezmaksas cepumu".</li> <li>Video, Latvijas Drošāka interneta centrs, "Vaifija interneta alfabēts - R - reklāma".</li> <li>Video "Aitu dzīve. NEPLĀPĀ LIEKU!".</li> <li>Video, Swedbank, "Meliem īsas kājas - Nauda un Citas Cīruļu ģimenes Lietas".</li> <li>Video, Swedbank, "Kā bērni tērē kabatas naudu?".</li> <li>Darba lapa "Mana kabatas nauda".</li> <li>Video, Swedbank, "Iepirkšanās diena - Nauda un citas Cīruļu ģimenes lietas".</li> <li>Video, Bērnu Universitāte, "Mācies iepirkties gudri! Cenu salīdzināšana".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> <li>A3-A2 baltas papīra lapas, rakstāmpiederumi.</li> <li>Interneta pieslēgums.</li> </ul>
Kā veidojas cena un kas to ietekmē*	<ul style="list-style-type: none"> <li>Darba lapa "Cenas veidošanās I"</li> <li>Darba lapa "Cenas veidošanās II"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Izejmateriāli "ražošanai".</li> </ul>
Kā iepirkties videi draudzīgi*	<ul style="list-style-type: none"> <li>"Zaļas dzīves ABC" video "Kā pareizi šķirot atkritumus".</li> <li>"Zaļā brīvība" video "pārtika nav atkritumi"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> <li>A3-A2 baltas papīra lapas, rakstāmpiederumi</li> </ul>
<b>KĀ PELNA NAUDU</b>		
Profesiju pasaule*	<ul style="list-style-type: none"> <li>Darba lapa "Profesijas"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> </ul>



		<ul style="list-style-type: none"> <li>Spēle "Profesijas" vietnē <a href="http://www.parprof.lv">www.parprof.lv</a>.</li> </ul>
Mana karjera*	<ul style="list-style-type: none"> <li>Darba lapa "Karjeras tests"</li> <li>Materiāls demonstrēšanai "Karjeras tests - rezultāti".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> </ul>
Uzņēmējdarbība un uzņēmējs*	<ul style="list-style-type: none"> <li>Video, Swedbank, "<a href="#">Kates mazie lauki - Nauda un citas Cīruļu ģimenes lietas</a>".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> <li>Spēle "Profesijas" vietnē <a href="http://www.parprof.lv">www.parprof.lv</a>.</li> <li>JA Latvia Skolēnu mācību uzņēmumu katalogs.</li> </ul>
Es-uzņēmējs!*	<ul style="list-style-type: none"> <li>Darba lapa "Mazā biznesa kanva"</li> <li>Darba lapa "Mana tirgošanās vieta"</li> <li>Darba lapa "Produkta cena"</li> <li>Materiāls demonstrēšanai "Ieņēmumi, izdevumi, peļņa"</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Ierīces video un/vai attēlu demonstrēšanai.</li> <li>Tāfele un rakstāmpiederumi domu kartes veidošanai</li> </ul>
<b>KOPSAVILKUMS</b>		
Programmas noslēgums un pašvērtējums	<ul style="list-style-type: none"> <li>"Atzinības raksts".</li> <li>"Atsauksmju kubs".</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Krāsainais printeris.</li> <li>Laminēšanas iekārta (ieteicams).</li> </ul>

Tabula Nr. 2

## PLĀNOTIE REZULTĀTI

### Sasniedzamie rezultāti

Izmantotie saīsinājumi:

- LR pamatizglītības standarts – 2018. gada 27. novembra MK Noteikumi Nr. 747 "Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem.
- Sasniedzamo rezultātu apzīmējumi no LR pamatizglītības standarta - S.3.1.1., S.3.1.2., S.3.1.3. utt.:
  - "S" - atsauce uz mācību jomu "Sociālā un pilsoniskā mācību joma";
  - pirmais skaitlis ("3") apzīmē klasi, kuru beidzot, attiecināms sniedzamais rezultāts;
  - otrais skaitlis (no 1 līdz 8) apzīmē "Lielo ideju", uz kuru attiecināms sniedzamais rezultāts;
  - trešais skaitlis apzīmē sniedzamā rezultāta kārtas numuru.

Tēma un nodarbība	Ieteicamie sniedzamie rezultāti	Attīstāmas caurviju prasmes
<b>VĒLMES UN VAJADZĪBAS</b>		
Ko es vēlos un ko man vajag	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Demonstrē izpratni par to, kas atšķir vēlmes un vajadzības.</li> <li>• No dotajiem piemēriem nosauc, kuras ir vēlmes un vajadzības, pamato savu izvēli.</li> <li>• Novēro, ka vēlmes un vajadzības dažādās grupās (ģimene, vecuma grupas, profesijas u.c.) un situācijās atšķiras. Skaidro, kāpēc veidojas šī atšķirība.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kritiskā domāšana un problēmrisināšana.</li> <li>• Pašvadīta mācīšanās.</li> <li>• Sadarbība.</li> <li>• Pilsoniskā līdzdalība.</li> </ul>
Kā atšķirt vēlmes no vajadzībām	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Spriež par savām vēlmēm un vajadzībām.</li> <li>• Veido attieksmi, ka cilvēkam ir svarīga ne tikai fizioloģisko vajadzību apmierināšana.</li> </ul>	
<p><b>LR pamatizglītības standartā noteiktie sniedzamie rezultāti, kas daļēji attiecināmi uz programmas nodarbību saturu:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Nosauc savas emocijas, rakstura īpašības, vēlmes, vajadzības un stiprās puses. Nosauc vērtības, kuras pastāv ģimenē. Pazīstamās situācijās pauž emocijas sociāli pieņemamos veidos, patstāvīgi demonstrē situācijai atbilstošu uzvedību. (S.3.1.1.)</li> <li>• Pauž savus uzskatus par sadzīves situācijām, ņemot vērā savas un citu cilvēku vajadzības un vēlmes. (S.3.1.2.)</li> <li>• Izmantojot vienkāršu situāciju piemērus, pamato, kāpēc cilvēka dzīvība, veselība un cieņa ir vērtība. Pazīstamās situācijās demonstrē uzvedību, kas pauž cieņu un personisko atbildību par savu un citu cilvēku drošību un labklājību. (S.3.1.3.)</li> <li>• Attiecībās ģimenē, ar draugiem un vienaudžiem pamatoti aizstāv savu viedokli un spēj pieņemt atšķirīgu viedokli. (S.3.2.4.)</li> </ul>		

- Uzvedībā pauž iejūtību pret citiem cilvēkiem un cieņu pret dzīvās dabas daudzveidību. Ievēro un izprot cilvēku un viņa vajadzību dažādību. Apsver savas rīcības ietekmi uz apkārtni, apkārtējo vidi un dabu. Sadarbojas viendabīgās grupās, lai sasniegtu kopīgu rezultātu, ievērojot grupas noteikumus un atpazīstot noteikumu pārkāpumus. (S.3.2.1.)

NAUDA		
Vai nauda bijusi vienmēr?	<ul style="list-style-type: none"> <li>Apzinās naudu kā vērtības mēru un līdzekli vēlmju un vajadzību apmierināšanai.</li> <li>Nosauc un atpazīst Latvijas oficiālo valūtu un zina, ka dažādās valstīs izmanto atšķirīgas valūtas.</li> <li>Salīdzina un saskaita nominālvērtības apjomā līdz 100.</li> <li>Zina dažādas darbības, ko var veikt ar naudu (pelnīt, tērēt, uzkrāt, aizdot, ziedot). Saviem vārdiem paskaidro šīs darbības.</li> <li>Ilustrē vai nosauc piemērus ikdienas situācijās, kur iesaistīta nauda, demonstrē izpratni par vienkāršiem procesiem (iepirkšanās, algu izmaksa, peļņa, kabatas naudas saņemšana). Vērtē savu rīcību šajās darbībās. Pieņem lēmumus, izmantojot iepriekš apgūtās zināšanas.</li> <li>Izzina, kas ir budžets un kā tas veidojas. Sastāda vienkāršu budžetu sev personīgi nozīmīgai situācijai (klases pasākums, ekskursija, došanās uz veikalu, dzimšanas dienas ballīte u. tml.).</li> <li>Demonstrē izpratni par ienākumu un izmaksu sadaļu budžetā, veic vienkāršus aprēķinus, lai izprastu, ka izmaksu sadaļa nevar pārsniegt ienākumu sadaļu.</li> <li>Demonstrē, kā vienu vērtību var izteikt, izmantojot dažādas nominālvērtības (apjomā līdz 10 eiro). Piemēram, 1 eiro ir 10 gab. 10 centi.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Kritiskā domāšana un problēmrisināšana.</li> <li>Pašvadīta mācīšanās.</li> <li>Digitālā prasme.</li> <li>Pilsoniskā līdzdalība.</li> <li>Jaunrade un uzņēmējspēja.</li> <li>Sadarbība.</li> </ul>
Nauda Latvijā		
Cik daudz tas ir?		
Nauda ceļo		
Budžets		

**LR pamatzglītības standartā noteiktie sasniedzamie rezultāti, kas daļēji attiecināmi programmas nodarbību saturu:**

- Vērtē situācijas, kurās tiek iegūta un tērēta nauda, un to, kā nauda palīdz situācijā, kad pārdevējam vajag pārdot saražoto un pircējam nopirkt nepieciešamo preci. (S.3.5.2.)
- Skaidro, ka, savietojot vajadzības ar pieejamiem resursiem, cilvēki izdara izvēles. Ar pedagoga palīdzību sastāda budžetu, pamato savu izvēli apdomīgam naudas izlietojumam. Spriež par izdarīto izvēļu sekām. (S.3.5.1.)

- Vērtē savu patēriņu, pieņem lēmumu un rīkojas kā atbildīgs patērētājs. Izmantojot dažādus avotus, novērtē noteiktas sabiedrības grupas budžetu un to, kādas funkcijas veic nauda. Salīdzina dažādus norēķinu veidus dažādos laikos, secina, kādas ir katra norēķinu veida priekšrocības un trūkumi pagātnē un mūsdienās. (S.6.5.2.)

**GUDRS PATĒRĒTĀJS**

Patērētājs un uzņēmējs	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ilustrē vai nosauc piemērus ikdienas situācijās, kur iesaistīta nauda, demonstrē izpratni par vienkāršiem procesiem (iepirkšanās, algu izmaksa, peļņa, kabatas naudas saņemšana). Vērtē savu rīcību šajās darbības. Pieņem lēmumus, izmantojot iepriekš apgūtās zināšanas.</li> <li>• Izzina, kas ir kabatas nauda, vērtē tās izlietojuma lietderīgumu un skaidro, kādi lietošanas noteikumi ar to saistīti.</li> <li>• Saviem vārdiem skaidro dažādus rīcības modeļus un sekas, pieņemot nepārdomātus lēmumus un bezatbildīgi rīkojoties ar naudu.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kritiskā domāšana un problēmrisināšana.</li> <li>• Pašvadīta mācīšanās.</li> <li>• Pilsoniskā līdzdalība.</li> <li>• Jaunrade un uzņēmējspēja.</li> <li>• Sadarbība.</li> </ul>
Nauda ir atbildība	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Skaidro, kā var droši glabāt un pārnēsāt savu kabatas naudu.</li> <li>• Lomu spēlē "pircējs – pārdevējs" demonstrē pirkuma procesu, izmanto terminus cena, atlikums. Aprēķina atlikumu (apjomā līdz 10 eiro).</li> </ul>	
Kā veidojas cena un kas to ietekmē	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Skaidro, kas ietekmē cenas lielumu un kā aprēķina produkta pašizmaksu.</li> </ul>	
Kā iepirkties videi draudzīgi	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Stāsta par videi draudzīgām izvēlēm iepērkoties (izvēlas vietējo, izvērtē iepakojuma nepieciešamību un tā "draudzīgumu" videi).</li> </ul>	

**LR pamatzglītības standartā noteiktie sasniedzamie rezultāti, kas daļēji attiecināmi programmas nodarbību saturu:**

- Vērtē situācijas, kurās tiek iegūta un tērēta nauda, un to, kā nauda palīdz situācijā, kad pārdevējam vajag pārdot saražoto un pircējam nopirkt nepieciešamo preci. (S.3.5.2.)
- Skaidro, ka, savietojot vajadzības ar pieejamiem resursiem, cilvēki izdara izvēles. Ar pedagoga palīdzību sastāda budžetu, pamato savu izvēli apdomīgam naudas izlietojumam. Spriež par izdarīto izvēļu sekām. (S.3.5.1.)
- Vērtē savu patēriņu, pieņem lēmumu un rīkojas kā atbildīgs patērētājs. Izmantojot dažādus avotus, novērtē noteiktas sabiedrības grupas budžetu un to, kādas funkcijas veic nauda. Salīdzina dažādus norēķinu veidus dažādos laikos, secina, kādas ir katra norēķinu veida priekšrocības un trūkumi pagātnē un mūsdienās. (S.6.5.2.)
- Skaidro, kā zināšanas un jaunas prasmes palīdz cilvēkam sevi pilnveidot un piepildīt savas vēlmes un vajadzības ikdienā. Izvirza īstermiņa mērķus savu interešu attīstīšanai, jaunu zināšanu un prasmju apgūšanai. Ar skolotāja atbalstu plāno laiku mācībām un darbam. (S.3.1.4.)
- Skaidro, kā jaunas prasmes, zināšanas un uzņēmība palīdz sasniegt mērķus un īstenot savas intereses un iespējas darba tirgū. (S.3.4.1.)

**KĀ PELNA NAUDU**

Profesiju pasaule	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Atpazīst dažādas profesijas un nosauc piemērus pienākumiem un nepieciešamajām zināšanām un prasmēm dažādās profesijās.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Kritiskā domāšana un problēmrisināšana.</li> </ul>
-------------------	--	---

Mana karjera	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Skaidro, kas ir karjera un kā karjeru var veidot, balstoties jomās, kas padodas un interesē.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Pašvadīta mācīšanās.</li> <li>• Pilsoniskā līdzdalība.</li> <li>• Jaunrade un uzņēmējspēja.</li> <li>• Sadarbība.</li> <li>• Digitālā pratība.</li> </ul>
Uzņēmējdarbība un uzņēmējs*	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ar piemēriem skaidro abu lomu - darba devējs un darba ņēmējs – nozīmību.</li> <li>• Uzzina par pienākumiem dažādās profesijās.</li> <li>• Atpazīst situāciju piemērus, kur bērni var pelnīt naudu. Izvērtē savas iespējas.</li> </ul>	
Es-uzņēmējs!*	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Stāsta par soļiem, kas jāveic, gatavojoties skolas tirdziņam, lai pārdotu tajā sevis ražotu produktu.</li> </ul>	
<p><b>LR pamatzglītības standartā noteiktie sasniedzamie rezultāti, kas daļēji attiecināmi programmas nodarbību saturu:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Skaidro, kā zināšanas un jaunas prasmes palīdz cilvēkam sevi pilnveidot un piepildīt savas vēlmes un vajadzības ikdienā. Izvirza īstermiņa mērķus savu interešu attīstīšanai, jaunu zināšanu un prasmju apgūšanai. Ar skolotāja atbalstu plāno laiku mācībām un darbam. (S.3.1.4.)</li> <li>• Gūst pieredzi, piedaloties vietējas nozīmes uzņēmējdarbības pasākumos, veic aprēķinus par ienākumiem, izdevumiem un peļņu. (S.3.4.3.)</li> <li>• Skaidro, kā jaunas prasmes, zināšanas un uzņēmība palīdz sasniegt mērķus un īstenot savas intereses un iespējas darba tirgū. (S.3.4.1.)</li> </ul>		
<b>PROGRAMMAS NOSLĒGUMS UN PAŠVĒRTĒJUMS</b>		
Programmas noslēgums un pašvērtējums	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Mācīšanās sasniegumu novērtēšana.</li> </ul>	

Tabula Nr. 3

## LITERATŪRAS SARAKSTS/IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI PROGRAMMAS IZSTRĀDEI

1. Ministru kabinets, 19.12.2018. Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem: MK Noteikumi nr. 747. Latvijas Vēstnesis. 249.
2. Eiropas Komisija, JRC study report, 2016. Uzņēmējdarbības kompetences ietvarstruktūra. Iegūts no: [http://muzizglitiba.gov.lv/sites/default/files/Uznamejdarbibas\\_kompetences\\_ietvarstruktura.pdf](http://muzizglitiba.gov.lv/sites/default/files/Uznamejdarbibas_kompetences_ietvarstruktura.pdf)
3. VISC, VISC metodiskie ieteikumi interešu izglītības programmu pilnveidei. Iegūts no: [https://registri.visc.gov.lv/intizglitiba/dokumenti/metmat/ieteikumi\\_int\\_izgl\\_programmas\\_izveidei.pdf](https://registri.visc.gov.lv/intizglitiba/dokumenti/metmat/ieteikumi_int_izgl_programmas_izveidei.pdf)